

למימר הכי.

דהא "חטאת" קרייה רחמנא. כדכתיב בה "למי נדה, חטאת היא". וילפינן מינה שדין פרה אדומה הוא כדין קדשי מזבח, על אף שהיא קדושה בקדושת בדק הבית. וגם לענין שטריפה פוסלת בה הרי היא כקדשי מזבח. ושפיר מוכח מינה דין רוב.

רב אחא בר יעקב אמר: אתיא דין רוב משעיר המשתלח של יום הכיפורים. דרחמנא אמר "ולקח את שני השעירים" ודרשינן, שיהיו שניהם שני השעירים [השעיר לה' והשעיר לעזאזל] שוים.

וליהוש דלמא חד מינייהו השעיר לעזאזל, יא-ב טרפה הוא ולא מצי לכפר.

אלא לאו לא חיישינן לטריפה משום דאמרינן "זיל בתר רובא".

וכי תימא לדחות, דכיון דאינו עולה למזבח

והוא הדין דאית לן למילף לענין טריפה. דכשם שטריפה פסולה למזבח, כן פסולה ב"עגלה ערופה".⁽⁹¹⁾

ובהכרח, משום דסמכינן ארובא לא חיישינן להכי. ושפיר מוכח מהכא דין רוב.

רבה בר רב שילא אמר: אתיא דין רוב מפרה אדומה. דאמר בה רחמנא "ושחט אותה לפניו", ובפסוק שלאחריו נאמר "ושרף את הפרה לעיניו. ודרשינן, מה שחיטתה כשהיא שלמה, אף שריפתה כשהיא שלמה. וכיון שאי אפשר לחותכה ולבודקה קודם שריפתה, ליהוש דלמא טרפה היא.

אלא לאו, זה שאין צריכה בדיקה, הוא משום דאמרינן "זיל בתר רובא". ורוב בהמות כשירות הן.

וכי תימא לדחות, דהא דלא בעינן בדיקה הוא משום דלאו קרבן היא, ולכן מאי נפקא מינה אי טריפה היא או לא — ליכא

נשחטה אחר ירידתה, הרי היא אסורה, ותקבר. ומשמע שהירידה של העגלה לנחל איתן הוא דין גמור שאוסר אותה, ולא בגלל ש"התחיל" מעשה עריפה. והביא משמיה דהגרי"ז בביאור הדבר, כיון שנאמר בעגלה "והורידו" זקני העיר את העגלה אל נחל איתן, אמרה תורה שירידתה אוסרתה.

[ויתכן מקור נפלא לדברי הגרי"ז מהירושלמי סוטה מג ב האומר, "מאימתי היא נאסרת? "והורידו" — משעת הורדה].

ובמנ"ח [מצוה קס"א] כתב שאם ערף את העגלה ונמצאת טריפה, היא מטמאת. והביא שהמל"מ [פ"ג מאבות הטומאה הי"ג] נסתפק בזה, והביא שזו איבעיא בירושלמי האם עריפת עגלת טריפה מטהרת מטומאה.

91. כאן בסוגיא, הובא הדמיון של עגלה ערופה לקדשים לענין טריפה, ואילו במסכת זבחים ע ב הובא הדמיון הזה לענין טהרת העגלה, על אף שנערפה ולא נשחטה. ובמסכת מגילה כא ב ילפינן נמי מהאי קרא דכל היום כשר לעריפתה. ובקידושין נז א הובאה דרשא זו לאסור את העגלה בהנאה. ולשון רש"י שם "דירידתה לנחל, היא הגורמת לה שם עריפה, ואוסרתה".

ובנתיבות הקודש הקשה, הא אמרינן בקידושין שלא מצינו בעלי חיים אסורין, והיאך אסרינן עגלה מחיים? וביאר, שהורדתה של העגלה לנחל איתן זהו תחילת מעשה עריפה, ועל ידי מעשה נאסרין בעלי חיים אפילו מחיים. אלא דהקשה מדברי הרמב"ם [פ"י מרוצח ה"ו] הפוסק שאף אם לא נערפה, אם מתה או

מאי נפקא לן מינה אי טרפה הוא, והא לא אכפת לן בהכי — ליכא למימר הכי.

דהא תניא: **אין גורל קובע** את השעיר להשתלח לעזאזל **אלא בדבר** [בשעיר] **הראוי לשם**. שהרי בשעת הגורל אין ידוע איזה יעלה לשם ואיזה לעזאזל, ולכך בעינן שיהיו שניהם ראויים לשם. ואם אחד מהם הוא טריפה הרי כשם שאינו ראוי לשם, כן אינו ראוי לעזאזל. אלא ודאי, משום דסמכינן על רוב בהמות כשירות לא חיישינן לטרפה.

וכי תימא לדחות, **דבדקינן ליה** לשעיר לאחר דחייתו לצוק, וחזינן דלאו טריפה הוא — ליכא למימר הכי.

דהתנן: **לא היה מניע** השעיר **למחצית ההר**, **עד שנעשה אברים אברים**. ואז כבר אי אפשר לבודקו אי טריפה הוי. דהא לא ידעינן אלו איברים נשברו בו מחיים, ואלו לאחר מיתה.

רב מרי אמר: **אתיא דין רוב ממכה אביו ואמו**, **דאמר בו רחמנא: קטליה!**

וליהוש **דלמא המוכה לאו אביו הוא**, כי שמא נתעברה אמו מאדם אחר. ואיך קטלינן ליה למכה אביו מספק?

אלא לאו, תלינן שאביו הוא **משום דאמרינן "זיל בתר רובא"**, **ורוב בעילות** הן אחר **הבעל**. ואף שאומדן זה "רובא דליתא קמן" הוא, סמכינן עליו לומר שודאי נתעברה אמו מבעלה, שהוא אביו. ומכאן למדנו דין רוב לכל התורה.

ודחינן: **ממאי** דטעמא משום רוב הוא? **דלמא** זה שחייבה תורה מיתה במכה אביו, הוא דוקא **כגון שהיו אביו ואמו חבושים בכית האסורים**, ושם עברתו אמו. ובאופן שכזה אין לחשוש שמא בא עליה אדם אחר, שהרי לבדם היו עד שהוכר העובר.

ודחינן: **אפילו הכי** יש לחשוש שמא הזדמן שם אדם אחר וזינתה עמו, משום שיש כל כי "**אין אפוטרופוס לעריות**", והיינו, שאי אפשר להבטיח שאשה לא תזנה. ובהכרח זה שהורגים את מכה אביו הוא רק משום שהולכים אחר הרוב.

רב כהנא אמר: **אתיא דין רוב מהורג את הנפש**. **דאמר רחמנא: קטליה לרוצח**.

וליהוש **דלמא "טרפה"** הוה הנרצח, ואין מתחייבים מיתה על רציחתו של אדם שהוא בגדר "טרפה", כי היות שאין בו חיות של אדם בריא, הרי "גברא קטילא" קטל הרוצח. ואיך קטלינן לרוצח מספק?

אלא לאו, לא חיישינן שמא הנרצח הוא טריפה, **משום דאמרינן זיל בתר רובא**, ורובא דאינשי לאו טריפה הוו.

וכי תימא לדחות, שלעולם לא סמכינן ארובא, אלא **בדקינן ליה** לנרצח שהוא אינו טריפה.

אי אפשר לומר כך, שהרי כדי לבודקו צריך לחותכו ונתחו, **והא קא מינוול** בחיתוכו. ואסור לעשות כן משום שאסור לבזות את גופת המת. ומוכח שפיר דקטלינן לרוצח מכח רוב, בלא בדיקה.

דחא תניא: ברבי אומר: עדים זוממין שהעידו על אדם שהוא חייב מיתה, והוזמו, הרי כל עוד לא הרגו בית דין את הנידון על פי עדותם, נהרגין הזוממין. אבל אם כבר הרגו לנידון, אין העדים זוממין נהרגין. דדרשינן "כאשר זמם" ולא "כאשר עשה". נמצא, שכל עיקר דין עדים זוממין הוא דוקא כאשר הנידון חי, ואם כן, כיצד ניתן לבדוקו כשהוא חי אם הוא טרפה או לא? ובהכרח, דסמכינן ארובא.⁽⁹³⁾

רב אשי אומר: אתיא דין רוב משחיטה עצמה. דאמר רחמנא: שחוט ואכול! וליחוש, שמא במקום נקב שהיה במקום שחיטה עוד מחיים קא שחיט. ונקובת הושט, ואפילו במשהו הרי היא טריפה. ואם כן לא מצינו לאכול בשר.

אלא לאו, לא חיישינן להכי, משום דאמרינן "זיל בתר רובא", ורוב בהמות אין בהן נקב, וכשירות הן.

אמר רב אשי: אמריתא להא שמעתא קמיה דרב כהנא. ואמרי לה יש אומרים כי רב כהנא אמר זאת קמי דרב שימי. ואמר ליה: ודלמא היבא דאפשר לברר הספק, אפשר, דהיינו, יש לבררו, ואין לסמוך על הרוב. ולפיכך צריך לבדוק כל בהמה ולברר שאינה טרפה מכל י"ח סוגי הטרפות.

וכי תימא לדחות, שאף על פי שניווול הוא לנרצח לבודקו, מכל מקום, משום חשש איבוד נשמה דחאי רוצח בחינם [אם אכן הנרצח הוא טרפה] נינווליה לנרצח, ונחתוך את גופתו כדי לבדוקו.

אפילו הכי מידי ספק לא יצאנו. כי, וניחוש שמא במקום שחתך הסייף של הרוצח את הנרצח נקב הוה בו כבר מקודם, ומכח אותו הנקב היה כבר הנרצח טריפה, ולעולם לא נוכל לברר זאת. אלא, בהכרח, דסמכינן ארובא.⁽⁹²⁾

רבינא אומר: אתיא דין רוב מעדים זוממין שהעידו על פלוני שחייב מיתה והוזמו, דאמר רחמנא [דברים יט] "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" וקטלינן להו. וליחוש, דלמא חך גברא דאסחידו ביה שנתחייב מיתה, טרפה הוה. ואם כן אינן חייבים מיתה, שהרי לא קרינן בהו "כאשר זמם", שהרי לא זממו להרוג אדם שלם אלא "גברא קטילא" בלבד.

אלא לאו, לא חיישינן לזה, משום דאמרינן "זיל בתר רובא".

וכי תימא לדחות, דהכא נמי בדקינן ליה לזה שהעידו בו שאינו טרפה — ליכא למימר הכי.

נבלה.

92. ואין לומר דמחויב רק בגוונא שהטביעו בנהר וכדו' שלא נקבו כלל, דהא כתיב "בכלי עץ ובכלי ברזל ואבן". תוס'

93. בהערות הגרי"ש אלישיב [כתב יד] דין

בשאלה אם מת הנידון מאליו, דמשמע שאין נהרגין עליו, שהרי יכולים לבדוקו. ונראה שדבר זה שנוי במחלוקת, ותלוי בטעם שאם הרגו אין נהרגין. רש"י במכות כתב, משום דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות ל"אחיו", ומשמע שעדיין אחיו קיים. ומקשה עליו הריטב"א מהא דכתיב ביבם "להקים שם לאחיו", ומשמע

וכן לגבי יבום קטן וקטנה, אין לסמוך על הרוב. אלא יש להמתין לכשיגדלו ויתברר שאינם סריס או איילונית.

אבל היבא דלא אפשר לעולם לברר הספק, לא אפשר! ולכן, רק כגון אלו דלעיל, שאין אפשרות לברר רק אז סמכינן ארובא.

דאי לא תימא הכי, לרבי מאיר דחייש למיעוטא, ואית ליה דקטן וקטנה אין מייבמין, משום דחייש בקטן שמא ימצא סריס, ובקטנה שמא תמצא איילונית, האם הכי נמי דלא אכיל בישרא, משום דחייש שמא במקום נקב קא שחיט, ולא סמכינן ארובא?

יב-א וכי תימא, אין הכי נמי, ולא אכל רבי מאיר בשר, תיקשי, הרי קרבן פסח, שצותה תורה על אכילתו, דכתיב "ואכלו את הבשר בלילה הזה", וקדשים, שהכפרה תלויה אף באכילתם, כדכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם", מאי איבא למימר?

אלא בהכרח, שלרבי מאיר היבא דאפשר לברר, אפשר. והיבא דלא אפשר, לא אפשר, ואז סמכינן ארובא. אם כן, הכי נמי לדידן, אין ראיה מכל המקומות שהובאו לעיל שבכל ענין אזלינן בתר רובא, אלא דלמא, היבא דאפשר אפשר, והיבא דלא אפשר לא אפשר.

ולמסקנת הגמרא, לא נתבאר מקור דין

"רובא דליתא קמן", במקום שאפשר לברר. (94)

אמר רב נחמן אמר רב: ראה אחד ששחט, הרי אם ראהו מתחלה ועד סוף השחיטה, מותר לאכול משחיטתו. ואם לאו — אסור לאכול משחיטתו.

ודנה הגמרא: היכי דמי? אי ידע ביה בשוחט דגמיר הלכות שחיטה, למה לי שראה אותו בשחיטתו?

ואי ידע ביה דלא גמיר, פשיטא דאם רואהו כששוחט מותר לאכול משחיטתו, שהרי רואה ששחט כדין. ואם אינו רואהו, פשיטא דאסור, דשמא שהה ודרס. ומאי קא משמע לך רב נחמן?

ומשנינן: אלא מיירי דלא ידע בשוחט אי גמיר הוא הלכות שחיטה, אי לא גמיר.

ואשמועינן רב נחמן דלא סמכינן לומר מסתמא גמיר הוא, עד שיהא מכיר בו שיודע לשחוט כדין.

ומקשינן: ואמאי בענין שיראהו? לימא "רוב מצויין אצל שחיטה, מומחין הן", ואף שאינו מכירו סמכינן אשחיטתו.

מי לא תניא: הרי שמצא תרנגולת שחוטת בשוק, או שאמר לשלוחו: צא שחוט! והלך השליח ומצא שאותו עוף כבר שחוט —

עשה" אבל אם בעינן "ועדיין אחיו קיים", אזי אף כשמת מאליו הרי אין אחיו קיים.

94. וכתב רש"י, דהלכה למשה מסיני היא. עוד פירש, שמ"אחרי רבים להטות" ילפינן, בין דין

שקרוי אחיו אף שכבר אינו קיים. ולכן מפרש הריטב"א [וכן מפרש רש"י בשאר מקומות], שהלימוד הוא מדכתיב "ועשיתם לו כאשר זמם", ולא "כאשר עשה". ולפי זה, כשמת מאליו, עדיין הוא בכלל "כאשר זמם ולא כאשר